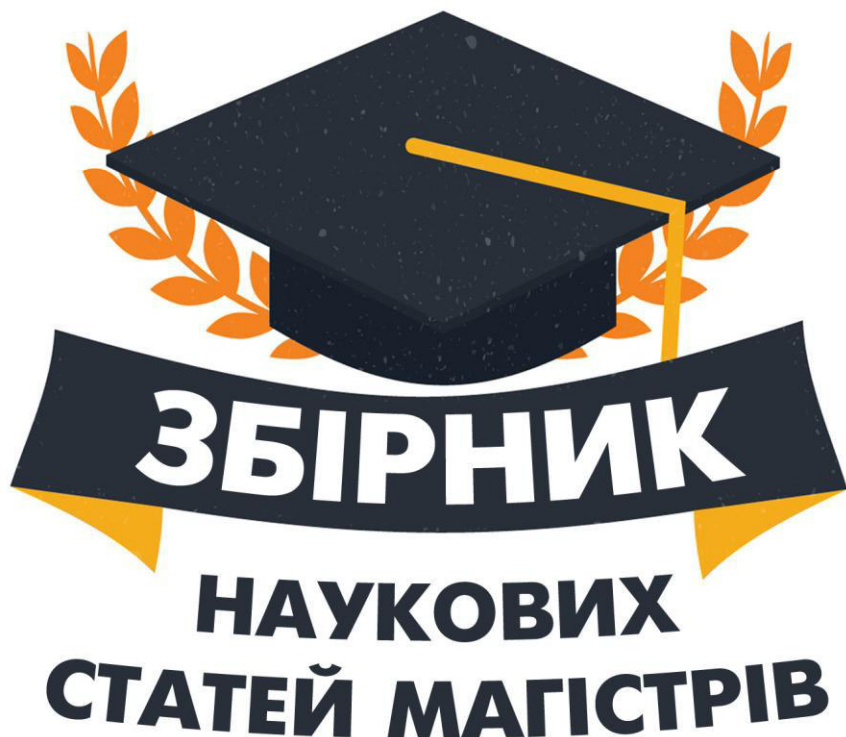

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
“ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ”**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ
БІЗНЕСУ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**ПОЛТАВА
2020**

УДК 330:004(082)
3-41

Друкується відповідно до наказу по університету № 112-Н від 01 вересня 2020 р.

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор

А. С. Ткаченко, к. т. н., доцент, директор Навчально-наукового інституту бізнесу та сучасних технологій ПУЕТ.

Члени редакційної колегії

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор (спеціальність Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітні програми «Товарознавство і комерційна діяльність» і «Товарознавство та експертиза в митній справі»), завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор (спеціальність Комп'ютерні науки), завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики ПУЕТ;

Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент (спеціальності Облік і оподаткування та Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітня програма «Публічні закупівлі»), завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор (спеціальність Маркетинг), завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор (спеціальності Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці», Публічне управління та адміністрування освітня програма «Місцеве самоврядування»), завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор (спеціальність Публічне управління та адміністрування освітня програма «Публічне адміністрування»), завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Л. М. Шимановська-Діанич, д. е. н., професор (спеціальність Інформаційна, бібліотечна та архівна справа), завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач (спеціальність Міжнародні економічні відносини), завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин;

О. В. Яриш, к. е. н., доцент (спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування), завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут бізнесу та сучасних технологій. – Полтава : ПУЕТ,
2020. – 258 с.

ISBN 978-966-184-388-1

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»; Комп'ютерні науки освітня програма «Комп'ютерні науки»; Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»; Фінанси, банківська справа і страхування освітня програма «Фінанси і кредит»; Публічне управління та адміністрування освітні програми «Публічне адміністрування» та «Місцеве самоврядування»; Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці»; Маркетинг освітня програма «Маркетинг»; Філологія освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітні програми «Товарознавство і комерційна діяльність», «Товарознавство та експертиза в митній справі», «Публічні закупівлі».

УДК 330:004(082)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2020

ISBN 978-966-184-388-1

<i>Сич А. М.</i> Дослідження використання ультрафіолетових ламп для пристроїв знезараження повітря	61
<i>Скоробагацький В. В., Бабенко О. Ю.</i> Стан та тенденції ринку пластмас в Україні	66
<i>Снежков В. О.</i> Ідентифікаційна експертиза апельсинів різних сортів	70
<i>Хоменко Ю. О.</i> Сучасні проблеми ідентифікації та фальсифікації шоколаду	75

Освітня програма «Товарознавство і комерційна діяльність»

<i>Богасєвський В. В.</i> Шляхи підвищення якості та харчової цінності мармеладних виробів	80

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Освітня програма «Фінанси і кредит»

<i>Дєєв О. С.</i> Методи оцінювання фінансової безпеки підприємства.....	85
<i>Зінченко А. В.</i> Особливості управління діловою активністю підприємства в умовах кризи	90
<i>Костюченко А. А.</i> Методи фінансового планування вітчизняних підприємств	95
<i>Кулиняк Н. А., Руденко А. А.</i> Формування моделі управління фінансовими ресурсами підприємств споживчої кооперації на основі фінансового контролінгу.....	99
<i>Опанасюк А. О., Пінчук А. Г.</i> Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства як умова успішної стратегії забезпечення його фінансової стійкості	103
<i>Павличшин Д. Г.</i> Фінансова децентралізація та її вплив на соціально-економічний розвиток Полтавського регіону.....	107
<i>Панченко К. В.</i> Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності фінансової безпеки домогосподарств	112

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

*А. В. Зінченко, магістр спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітня програма «Фінанси і кредит»
Г. М. Сидоренко-Мельник, к. е. н., доцент – науковий керівник*

Анотація. У статті досліджуються теоретико-методичні засади управління діловою активністю підприємства в умовах кризи. Увагу приділено аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища українських підприємств. Визначено особливості та окреслено вимоги до забезпечення ефективності функціонування системи управління діловою активністю з урахуванням ризиків та обмежень.

Ключові слова: ділова активність, управління діловою активністю, криза.

Abstract. Theoretical and methodological ambushes to the management of business assets in the minds of the crisis continue to take place. Respect is given to the analysis of factors of global and internal business environment of Ukrainian enterprises. It is characterized by special features and strengthened capacity to ensure effective functioning of the systems for management of business assets against risks and conflicts of interests.

Keywords: business activity, business activity management, crisis.

Постановка проблеми. Функціонування будь-якого підприємства неможливе без управління його фінансово-господарською діяльністю. Процес координації дій на підприємстві реалізується саме через функцію управління, головною метою якої є досягнення поставлених цілей та виконання місії підприємства. Ефективне управління діловою активністю потребує фундаменту у вигляді надійної теоретичної бази (системний підхід, принципи та комбінація методів, контроль та моніторинг ефективності). Загальновідомо, що метою функціонування системи управління є вироблення і реалізація управлінських рішень для формування необхідної поведінки керованої системи в умовах різновекторних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища для досягнення сформульованих цілей. Реалії сьогодення висувають коло вимог для подолання негативних наслід-

ків, що зумовлені дією кризових проявів нестабільності та підвищеного ризику. В умовах кризи процедури аналізу загрозливих і небезпечних ситуацій в ході підготовки стратегічних, тактичних або оперативних рішень дозволяють оцінити ту зміну рівня безпеки, який може виникнути, або вказати фактори загрози, які можуть викликати її перебіг з потенційного на реальний. Відсутність оперативного реагування на стратегічні питання, які потребують термінового вирішення може спричинити суттєве погіршення ділової активності підприємства на навіть спричинити його банкрутство.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми визначення сутності, оцінювання та управління діловою активністю розглядаються в працях зарубіжних учених-економістів, зокрема таких як Д. А. Аакер, Е. Дж. Долан, К. Д. Кемпбел, Р. Дж. Кемпбел, Л. А. Беренстайн, А. Д. Шеремет, В. В. Ковальов, Г. В. Савицька, Р. С. Сайфулін та ін. Розробці окремих аспектів даної проблеми присвячені роботи вітчизняних економістів, як-то Т. А. Лахтіонова, Р. О. Костирко, М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. Ю. Невмержицька, Є. В. Мних, Н. М. Причуляк, В. О. Подольська та ін. Водночас слід відзначити, що існує об'єктивна необхідність у додатковому дослідженні окремих науково-методичних підходів до управління діловою активністю на підприємстві в умовах кризи.

Формулювання мети. Метою статті є поглиблення практичних та теоретичних засад управління діловою активністю підприємства в умовах кризи на основі врахування особливостей побудови та реалізації його ефективного механізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система управління підприємством, що керується концепцією управління діловою активністю, є комплексом принципів, функцій, управлінських відносин та механізму управління, які разом приводять до виконання головної місії підприємства – задоволення потреб і запитів споживачів [1].

Ділову активність характеризують як мотивований макро- і мікроекономічним рівнем управління процес стійкої господарської діяльності організації, направлений на забезпечення її позитивної динаміки, збільшення трудової зайнятості та ефективне використання ресурсів з метою досягнення ринкової конкурентоспроможності [2]. Тобто ділова активність виражає ефективність використання матеріальних, трудових, фінансових

й інших ресурсів за всіма бізнес-лініями діяльності і характеризує якість управління, можливості економічного зростання і достатність капіталу. Вона передбачає оцінку ринкової ситуації, яка характеризується обсягом виробництва, інвестицій, кількістю і розміром угод, станом портфелю замовлень, динамікою зайнятості, цін, завантаження виробничих потужностей тощо.

Саме ринкова ситуація, яка склалась на сьогодні в Україні має ознаки кризи та накладає ряд обмежень. Збіг господарських умов та чинників, при яких формується тенденція до погіршення стану підприємства та спостерігається нестійка динаміка оціночних показників ділової активності формує проблемну ситуацію. Кризовий фінансовий стан, відсутність інноваційної діяльності, звужений тип виробництва, стійка негативна тенденція спаду оціночних показників, неефективне використання ресурсів – критичну.

Погіршення загальних умов функціонування українських підприємств пов'язано, насамперед, з пандемією та обмеженнями, що звужують фінансові можливості підприємств. Обмежено доступ до кредитних джерел коштів, нарощення власних – мінімальне. Гостро стоять проблеми збереження сталих зв'язків, налагодження ритмічної та синхронної взаємодії між контрагентами (наприклад, ділові партнери зазнали негативного впливу обмежень і не здійснюють звичайну господарську діяльність, постачальники не в змозі забезпечити своєчасність поставок), встановлення режимів роботи в надзвичайних ситуаціях (локдаун) призводить до втрати продуктивності. При здійсненні операційної діяльності в умовах карантину підприємства відчувають недостатність обігових коштів для оплати праці персоналу, брак коштів на сплату податків, виконання контрактних зобов'язань, включаючи виплату орендної плати та операцій. Українські підприємства не мають достатнього запасу міцності, щоб працювати як звичайно в особливих умовах карантину.

Вважається, що «в широкому розумінні ділова активність означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування фірми на ринках продукції, праці, капіталу» [3]. У зв'язку з тим, що діяльність будь-якого суб'єкта господарювання спрямована на кінцевого споживача, він також своїми вимогами до продукції та фінансовими можливостями впливає на діяльність підприємства. Ситуація кризи формує наявність таких негативних факторів як зниження споживчого попиту, що викликане падінням

купівельної спроможності споживачів, спрямування коштів на заощадження в умовах невизначеності проти розширення запитів.

Господарська діяльність підприємств у кризовий період вимагає узгодження різних підходів до розвитку (на перший план виходять підтримка та захист) операційної діяльності та удосконалення управління діловими операціями.

Актуальним вважаємо дотримання принципів системного підходу в реалізації ефективної системи управління діловою активністю підприємства в умовах кризи. До них належать: принципи цілеспрямованості та гнучкості системи; принцип емерджентності, або «постулат цілісності»; принцип структурно-функціональної єдності системи; взаємозв'язку та відкритості; різноманітності; децентралізації; принцип нелінійності; ієрархічність [4].

Особливої уваги потребує налагодження комплексної системи інформаційного забезпечення процесу управління діловою активністю підприємства. Виходячи з того, що кожна система управління становить сукупність усіх елементів, підсистем і комунікацій між ними, а також процесів, що забезпечують задане функціонування [5] на перший план висувуються такі вимоги до інформації, як своєчасність, достатність, об'єктивність та точність. Створення ефективної схеми інформаційних потоків між керуючою та керованою системою в межах управління діловою активністю підприємства впорядкує керівний вплив одна на одну, використовуючи канали зв'язку (прямого та зворотного), які сприймають вплив зовнішнього середовища, забезпечуючи таким чином функціонування (працездатність) усієї системи.

Контроль ділової активності слід розглядати як окрему підсистему, яка органічно та взаємопов'язано повинна діяти в межах всієї системи менеджменту фінансового стану підприємства. Тільки тоді за допомогою такого важеля, як рівень ділової активності, можливо підвищити кінцеву ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання [6]. В умовах кризи способом контролю ділової активності можуть виступати ключові показники ефективності (KPI) та система збалансованих показників.

Забезпечення постійно діючої підсистеми фінансового моніторингу ділової активності сприятиме своєчасному виявленню

відхилень фактичних результатів фінансово-господарської діяльності підприємств від очікуваних, ідентифікації причин, що призвели до невідповідностей. Фінансовий моніторинг «створює базу для розробки пропозицій з відповідного коригування окремих напрямів діяльності з метою її нормалізації та підвищення ефективності. Проведення фінансового моніторингу ділової активності на підприємстві дозволить виявити ймовірність настання кризової ситуації ще до її виникнення, розробити можливі методи її уникнення або зниження негативного впливу на підприємство в цілому» [7].

Висновки. Прогнозоване зниження ділової активності українських підприємств є наслідком глобальних шоків: несприятливої ситуації на важливих для України сировинних ринках, закриття товарних ринків для українських експортерів, зміни глобальних виробничих ланцюжків та локальних проблем: карантинні обмеження, падіння купівельної спроможності споживачів і т.ін.

Отже, забезпечення системного й комплексного відстеження (моніторингу) об'єктивних і суб'єктивних факторів зовнішнього й внутрішнього середовища, контролю за ключовими показниками ефективності й своєчасного корегування стратегії й тактики в системі управління діловою активністю підприємства виступають запорукою успішності реалізації програми організації розвитку підприємства в умовах кризи.

Список використаних джерел

1. Харченко В. Ділова активність як складова системи управління розвитком промислового підприємства [Електронний ресурс] / В. Харченко. – Режим доступу: <http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/25338/1>.
2. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2001. – 387 с.
3. Куриленко Т. П. Теоретичні аспекти визначення ділової активності / Т. П. Куриленко // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. пр. Вип. 6. – Київ : АМУ, 2009. – 320 с.
4. Мукомела-Михалець В. О. Концептуальні засади створення ефективної системи управління діловою активністю машинобудівного підприємства / В. О. Мукомела-Михалець // Вісник Хмельницького національного університету, 2011. – № 3, Т. 1. – С. 23–27.

5. Наливайко А. Теорія стратегій підприємства. Сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А. Наливайко. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2001. – 227 с.
6. Сидоренко-Мельник Г. М. Контроль ділової активності підприємства за ключовими показниками ефективності / Г. М. Сидоренко-Мельник, Ю. А. Козлова // Економіка та держава. – 2013. – № 10. – С. 74–75.
7. Сидоренко-Мельник Г. М. Організаційно-методичні засади фінансового моніторингу ділової активності підприємства / Г. М. Сидоренко-Мельник // Бізнес Інформ : Міжнародний науковий економічний журнал. – Харків : ХНЕУ, 2013. – № 11 (430). – С. 281–284.

УДК 338.26

МЕТОДИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

А. А. Костюченко, магістр спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітня програма «Фінанси і кредит»

С. П. Прасолова, к. е. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті розглянуто систему методів фінансового планування як спосіб визначення сценаріїв розвитку підприємства. Визначено, що застосування балансового методу дозволяє забезпечити балансування статей витрат із конкретними джерелами їх покриття; на основі нормативного методу розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах та їх джерела. Доведено доцільність методу економіко-математичного моделювання, що дає змогу перейти в плануванні від середніх величин до оптимальних варіантів. Виялено проблеми фінансового планування вітчизняних підприємств, що обумовлюють зниження рівня його ефективності.

Ключові слова: фінансовий план, фінансове планування, методи фінансового планування.

Abstract. The article considers the system of financial planning methods as a way to determine the scenarios of enterprise development. It has been determined that the application of the balance method allows to provide expenditures balance with specific sources of their coverage; based on the normative method, the company's need for financial resources and their sources can be estimated. The expediency of the economic-mathematical modeling method has